

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. K.**, bývajúceho v M., zastúpeného JUDr. M. P., advokátom so sídlom v M., proti žalovanej **A., a.s.**, so sídlom v B., IČO X., o zaplatenie 140 714 €, vedenej na Okresnom súde Michalovce pod sp.zn. 7 C 138/2006, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Co 129/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Co 129/2010 v jeho zmeňujúcom výroku o zamietnutí žaloby vo výške 30 173,27 €, vo výroku o náhrade trov konania medzi žalobcom a žalovanou a vo výroku o náhrade trov štátu **z r u š u j e** a vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Michalovce rozsudkom z 26. novembra 2008 č.k. 7 C 138/2006-177 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1 166 700 Sk do troch dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia titulom sťaženia spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu utrpeného pri dopravnej nehode; v zostávajúcej časti žalobu zamietol; žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania 110 481 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku; žalobcovi uložil povinnosť nahradiť trovy štátu 1 954 Sk na účet Okresného súdu Michalovce do troch dní od právoplatnosti rozsudku; žalovanej uložil povinnosť nahradiť trovy štátu 1 954 Sk na účet Okresného súdu Michalovce do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vychádzajúc z vykonaného dokazovania zistil, že žalobca dňa 5. septembra 2003 pri dopravnej nehode utrpel jednotlivé zranenia (dve rezné ranky pravej strany tváre a reznú ranu koreňa nosa, pomliaždenie, tržne zmliaždenú ranu, odreninu ľavého lakťa, podvrtnutie pravého lakťa s odreninami, odtrhnutie dlhej hlavy dvojhľavého svalu pravého ramena, tržne

zmliaždenú ranu ľavého kolena, zlomeninu oboch kostí ľavého predkolenia na rozhraní strednej a hornej tretiny s posunom úlomkov a odreninami). Utrpenú škodu na zdraví je povinná žalovaná odškodniť v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení. Spôsobená škoda spočíva v odškodnení bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré súdny znalec MUDr. P. V. v znaleckom posudku č. 063/07 z 20. mája 2007 vyčíslil bolestné na 710,25 bodu (pri hodnote 1 bodu 60,- Sk je to suma 42 630 Sk) a sťaženie spoločenského uplatnenia 505 bodov (pri hodnote jedného bodu 60 Sk je to suma 30 300 Sk). Súd mal dostatočne preukázané, že následky dopravnej nehody boli zvlášť nepriaznivé u žalobcu; tento bol totiž v čase dopravnej nehody v produktívnom veku X. rokov, už nemôže vykonávať jednotlivé úkony bežného života, pokiaľ ide o jeho pohybovú stránku, premiestňovanie z miesta na miesto, vykonávanie domácich prác, prípadne prác v záhrade, ako aj zúčastňovanie sa spoločenských podujatí vzhľadom na svoju obmedzenú pohyblivosť. Je teda evidentné, že žalobca prežíva strádanie z obmedzenia pohybu, sťaženie jeho zdravotnej pohody, z čoho vyplýva následná nemožnosť uplatnenia sa v rodinnom, športovom i kultúrnom živote. Vychádzajúc z uvedeného ide o prípad hodný osobitného zreteľa, a preto súd žalobcovi priznal odškodnenie i nad výšku stanovenú v § 7 ods. 1 a 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení zmien a doplnkov (tiež vyhláška). Za primerané považoval zvýšenie na 40 násobok základného bodového ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia, t.j. 1 212 000 Sk, čo po odpočítaní už vyplatenej sumy 45 300 Sk predstavuje 1 166 700 Sk. Nárok na náhradu bolestného v zmysle § 106 Občianskeho zákonníka súd považoval za premlčaný z dôvodu námietky premlčania vznesenej žalovanou. Vychádzal z toho, že 24. marca 2004 začala plynúť dvojročná subjektívna premlčacia lehota (§ 106 ods.1 Občianskeho zákonníka), a to vypracovaním lekárskeho posudku o bolestnom, ktorým sa žalobca dozvedel o škode, ktorá mu bola spôsobená. O tom, kto za túto škodu zodpovedá sa dozvedel ešte na základe rozhodnutia Okresného úradu justičnej polície Michalovce z 4. novembra 2003 č.k. ČV-OUJP 815/20, ktorým bolo zastavené trestné stíhanie vedené vo veci dopravnej nehody vzhľadom na smrť účastníčky dopravnej nehody, ktorá nehodu zavinila. Vzhľadom na uvedené žalobu v časti nároku na náhradu bolestného a v časti uplatneného nároku prevyšujúceho 40 násobok základného bodového ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia, zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. a žalobcovi priznal ich náhradu 110 493 Sk. O povinnosti žalobcu a žalovanej nahradiť trovy štátu rozhodol podľa § 148 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo 16. septembra 2009 sp. zn. 5 Co 96/2009 zmenil výrok rozsudku súdu prvého stupňa tak, že žalobu z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia v časti prevyšujúcej (nad) sumu 257 000 Sk (t.j. vo výške 30 173,27€) zamietol; žalovanú zaviazal na náhradu trov štátu vo výške 64,86 € na účet súdu prvého stupňa; žalobcovi náhradu trov konania nepriznal a vyslovil, že žalovaná nemala právo na ich náhradu.

Na dovolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo 4. mája 2010 sp. zn. 5 Cdo 23/2010 rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 16. septembra 2009 sp. zn. 5 Co 96/2009 v jeho zmeňujúcom výroku o zamietnutí žaloby vo výške 30 173,27 €, vo výroku o náhrade trov konania medzi žalobcom a žalovanou a vo výroku o náhrade trov štátu zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že ak odvolací súd mení súdom priznanú výšku odškodnenia z dôvodu, že za „primeranú“ považuje náhradu v inej výške, musí v odôvodnení zmeňujúceho rozhodnutia vysvetliť dôvody, ktoré ho viedli k zmene náhľadu, musí poukázať na určité skutkové alebo právne významné okolnosti a s poukazom na ne vysvetliť, prečo a z akých dôvodov dospel k záveru, že primeranou nie je náhrada, ktorú určil súd prvého stupňa, ale náhrada iná. Keďže odvolací súd pri zmene rozhodnutia (§ 220 O.s.p.) nahrádza rozhodnutie súdu prvého stupňa, musí jeho rozhodnutie aj v tomto smere obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie zahŕňajúce výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. Len také rozhodnutie možno označiť za preskúmateľné (§ 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.). Bez ďalšieho nepostačuje záver, ktorý všeobecne poukazuje na to, že odvolacím súdom priznaná výška odškodnenia „dostatočne zohľadňuje nepriaznivé dôsledky“. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v tomto smere v plnom rozsahu nepovažoval za preskúmateľný, lebo neobsahoval postačujúce vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odvolací súd dospel (na rozdiel od súdu prvého stupňa) k odlišným záverom v otázke, aký násobok základného bodového ohodnotenia vyjadruje „primeranosť“ náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia. Bez bližšieho vymedzenia konkrétnych dôvodov, pre ktoré odvolací súd v podstatnej miere znížil násobok bodového ohodnotenia priznaného odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia žalobcovi (zo 40 násobku na 10 násobok), nemal Najvyšší súd Slovenskej republiky možnosť posúdiť opodstatnenosť a dôvodnosť zmeny prvostupňového rozhodnutia odvolacím súdom (a teda, či napadnutý rozsudok spočíva na správnom alebo nesprávnom právnom posúdení veci).

Krajský súd v Košiciach rozsudkom (v poradí druhým) z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Co 129/2010 zmenil výrok rozsudku súdu prvého stupňa tak, že žalobu z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia prevyšujúcu (nad) sumu 8 854,07 € (t.j. vo výške 30 173,27€) zamietol; žalovanej uložil povinnosť nahradiť trovy štátu vo výške 64,86 € na účet súdu prvého stupňa; žalovanej tiež uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v sume 2 330,19 € na účet JUDr. M. P., advokáta, M., do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vychádzal z toho, že súd prvého stupňa „opomenul významné skutočnosti, ktoré boli preukázané ZP a vec sčasti nesprávne právne posúdil, lebo na zistený skutkový stav použil správny právny predpis, ale tento nesprávne vyložil.“ Uviedol, že postup podľa § 7 ods. 3 vyhlášky 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia je svojou povahou výnimočný, lebo kvalitatívne predstavuje zmenu podmienok vyjadrenú pojmom dôvody hodné osobitného zreteľa, ktorými môžu byť, napr. zmarenie alebo podstatné sťaženie dosiahnutia celoživotného cieľa alebo snaženia, prípadne prínosu poškodeného v oblasti spoločenského, kultúrneho, politického, športového života alebo podstatné obmedzenie uspokojovania životných potrieb. Dôvody hodné osobitného zreteľa nie sú v právnych predpisoch definované a nie sú ani taxatívne, ani demonštratívne uvedené, ide o neurčitý pojem, ktorý bližšie nie je obsahovo vymedzený, jeho obsah i rozsah sa môže meniť v závislosti od okolností konkrétneho prípadu, a preto rozhodnutie súdu o aplikácii tohto právneho výrazu, ktorý sa kvalitatívne i kvantitatívne premietne do použitia ustanovenia zákona, musí byť vždy výsledkom jeho cieľavedomej a vyčerpávajúcej úvahy. Súd musí vždy skúmať aké mal poškodený predpoklady pre životné a spoločenské uplatnenie pred vzniknutou ujmom na zdraví a vo výnimočných prípadoch hodných osobitného zreteľa môže sumu zodpovedajúcu základnému počtu bodov, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia hodnotené v lekárskom posudku primerane zvýšiť nad stanovené najvyššie sadzby odškodnenia, a to bez akéhokoľvek obmedzenia, najmä bez ohľadu na základný počet bodov zistený lekárom v zmysle zásady plnej a tým i spravodlivej nápravy, s prihliadnutím na mimoriadnu povahu a okolnosti konkrétneho prípadu, keď možnosti poškodeného sú výrazne obmedzené alebo úplne stratené v porovnaní s vysokou a mimoriadnou úrovňou jeho kultúrnych, športových či iných aktivít v dobe pred vznikom škody. Zo znaleckého posudku (č.l. 80, 84-85 spisu) vyplýva, že žalobca nie je pripútaný na lôžko alebo invalidný vozík, nie je odkázaný na pomoc druhej osoby, môže sa voľne – i keď s miestnym obmedzením – pohybovať, nie je obmedzeným v samoobsluže, ani v starostlivosti o hygienu, môže byť obmedzený v práci a v niektorých oblastiach súkromného života (napríklad tanečné zábavy,

futbal, záhrada, návšteva kultúrnych podujatí a pod.). Každý úraz zanechá následky, ktoré v určitej miere zhoršia kvalitu života a v prípade žalobcu došlo k miernemu zhoršeniu kvality života; je zrejme, že zlomenina ľavého predkolenia je plne zhojená, hybnosť v kolennom a členkovom kĺbe je ľahko znížená v dôsledku ich ľahkej poúrazovej artrózy, čo môže spôsobovať minimálne problémy pri chôdzi do schodov a spôsobovať slabé bolesti kolenného a členkového kĺbu; chronickú žilovú nedostatočnosť kompenzuje žalobca nosením elastickej pančuchy, čo spolu s užívaním liekov na rozšírenie ciev je plne postačujúce na jej elimináciu; v dôsledku týchto ťažkostí môže občas byť nútený používať podporu barly; podvrtnutie pravého lakťa mohlo zanechať občasné bolesti a obmedzenie sily zohnutia v lakti, ale v bežnom živote sa tieto ťažkosti môžu prejavovať minimálne; vo všeobecnosti môže byť v súčasnosti pracovne obmedzený nemožnosťou plného zaťaženia ľavej dolnej a pravej hornej končatiny, čo ho môže obmedziť pri zdvíhaní ťažkých predmetov, pri činnosti vyžadujúcej zohnutie ľavej dolnej a pravej hornej končatiny, silu zohnutia pravej hornej končatiny v lakti, avšak nutnosť nosenia elastickej pančuchy na ľavej dolnej končatine mu dovoľuje chôdzu i státie; podvrtnutie pravého lakťa mohlo zanechať občasné bolesti a obmedzenie sily zohnutia v lakti, ale v bežnom živote sa tieto ťažkosti môžu prejavovať minimálne. Opísané trvalé následky žalobcu môžu čiastočne obmedzovať pri pracovnej činnosti zvérača, ale v žiadnom prípade nie je vylúčené vykonávanie akejkoľvek fyzickej práce. Vychádzajúc z uvedených zásad a so zreteľom na skutočnosti preukázané znaleckým posudkom odvolací súd uzavrel, že u žalobcu ide o prípad hodný osobitného zreteľa a preto je odôvodnené zvýšenie sumy zodpovedajúcej základnému počtu bodov, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotenú (1 005,77 €) na 10 násobok, t.j. na 10 057,75 €. Pri posudzovaní primeranosti zvýšenia vzal do úvahy, že poškodenie zdravia má trvalé a výrazne nepriaznivejšie následky na životné úkony žalobcu a na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb, avšak nebolo preukázané (a ostatne ani tvrdené), žeby úroveň kultúrnych, športových či iných jeho aktivít v dobe pred vznikom škody bola vysoká i mimoriadna, preto ani nemohlo dôjsť k veľmi výraznému obmedzeniu alebo úplnej strate jeho možností v uvedených oblastiach. Tieto skutočnosti viedli odvolací súd k záveru, že požadované zvýšenie sumy zodpovedajúcej základnému počtu bodov, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotenú na 40 násobok je neprimerané a preto v prevyšujúcej časti bola žaloba o zvýšenie odškodnenia náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia zamietnutá. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. Trovy štátu odvolací súd písomne neodôvodnil.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v časti, ktorou bola žaloba zamietnutá podal dovolanie žalobca, ktorý ho navrhol v tejto časti zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., keď (podľa názoru dovolateľa) odvolací súd sa neriadil právnym názorom vysloveným v tejto veci dovolacím súdom a preto jeho rozhodnutie nie je úplné a výstižné zahŕňajúce výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti. Tomu nasvedčuje i skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo doplnené len o konštatáciu znaleckého posudku (str. 10 posledný odsek a str. 11 tretí odsek), ktoré ho viedli k zmene rozsudku súdu prvého stupňa. Pokiaľ odvolací súd vychádzal z toho, že žalobca nežiadal o kontrolný znalecký posudok (strana 11 ods. 2 odôvodnenia), tento jeho záver nezodpovedá podaniu žalobcu zo 4. septembra 2007 v ktorom sa uvádza: ... „navrhujeme ... preskúmať a doplniť znalecký posudok znalca MUDr. P. V. kontrolným znaleckým posudkom a to Ústavom Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, Lekárska fakulta Košice, nakoľko sme toho názoru, že tento znalecký posudok je pre toto konanie nepoužiteľný.“ Dovolateľ považoval za nesprávny záver odvolacieho súdu pri úvahách o zvýšení odškodnenia pokiaľ tento vychádzal z toho, že v konaní nebolo preukázané (a ostane ani tvrdené), že by úroveň kultúrnych, športových či iných jeho aktivít v dobe pred vznikom škody bola vysoká a mimoriadna, preto nemohlo dôjsť k veľmi významnému obmedzeniu alebo úplnej strate jeho možnosti v uvedených oblastiach; uvedené konštatovanie považoval za rozporné s rozhodnutím NS SR sp.zn. 2 Cdo 160/2008 a diskriminačné vzhľadom na rozhodnutie v obdobnej veci odvolacieho senátu pod sp.zn. 5 Co 462/2005 z 19. júna 2006 (str. 2 posledný odsek rozhodnutia uvádza : Pokiaľ ide o ďalšie skutočnosti uvádzané vedľajšou účastníčkou, ako napr. prínos poškodeného v oblasti spoločenského, kultúrneho, politického, športového života alebo podstatne uspokojovanie životných potrieb a pod., je potrebné poznamenať, že podľa súdnej praxe ide len o jedno z hľadísk, na ktoré sa má brať zreteľ pri úvahe o tom, či sú splnené podmienky pre aplikáciu § 7 ods. 3 vyhlášky). K dopravnej nehode došlo 5. septembra 2003, keď mal žalobca 41 rokov, v tejto súvislosti mu vznikol nárok na invalidný dôchodok 5. októbra 2004 s mierou funkčnej poruchy 50%. V rozhodnutí Sociálnej poisťovne z 8. marca 2006 bola konštatovaná miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť od 6. mája 2005 na 70%.

Žalovaná k dovolaniu žalobcu uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za vecne a skutkovo správne, presvedčivé a riadne odôvodnené, preto dovolanie žalobcu navrhuje zamietnuť. Úvaha súdu o zvýšení odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia je

výsledkom rozhodovacej činnosti v konkrétnej veci, nie je správne, aby bola posudzovaná s právnymi prípadmi, ktoré sa dotýkajú iných poškodených. Zvýšenie odškodnenia sťažená spoločenského uplatnenia (o 10 násobok) je primerané a zodpovedá rozsahu a závažnosti nepriaznivých dôsledkov poškodenia zdravia žalobcu pre jeho životné úkony, uspokojenie a plnenie jeho životných a spoločenských úloh i potrieb.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§243a ods. 1 O.s.p.) rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti a dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i dôvodmi uplatnenými v dovolaní. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom však dovolací súd neposudzuje iba podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. O vadu takej povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

So zreteľom na obsah dovolania a na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) prihliadnuť na existenciu procesných väd konania, ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť, skúmal najskôr dovolací súd, či konanie, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nie je postihnuté niektorou z procesných väd vymenovaných v § 237 O.s.p. a dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľ nepovažuje za správne zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu pokiaľ tento vychádzal (ako z rozhodujúcich) len z okolností v znaleckom posudku spochybňovaných i žalobcom.

Odvolací súd v odôvodnení zmeňujúceho rozhodnutia konštatoval naplnenie odvolacích dôvodov v zmysle § 205 ods. 2 písm. d/ a f/, keď súdu prvého stupňa vyčítal nesprávne zistenie skutkového stavu veci – v opomenutí skutočností preukázaných v znaleckom posudku a čiastočne i nesprávne právne posúdenie – v dôsledku nesprávneho výkladu inak správne aplikovanej právnej normy. Uvedené zakladá záver, že zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z iného skutkového stavu veci, než ktorý bol zistený súdom prvého stupňa, na základe ktorého odvolací súd i vec odlišne právne posúdil.

Dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ skutočnosť, že odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov. Vady zakladajúce zmätočnosť súdneho konania, ktoré zavinil súd svojím procesným postupom v rozpore so zákonom, spravidla vždy účastníkovi konania odnímajú možnosť konať pred súdom, pretože mu bránia v realizácii tých procesných práv, ktoré občiansky súdny poriadok priznáva na účelné uplatnenie alebo bránenie práva proti druhej strane v spore.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a

základných slobôd (ďalej len dohovor), porovnaj napr. sp. zn. III. ÚS 156/06, sp. zn. III. ÚS 331/04, sp.zn. II. ÚS 174/04.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy), každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch (...).

Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98).

Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods.1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94).

Citovaný čl. 46 ods.1 ústavy (podobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu, zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy) normujúcich rámec, v ktorom je možné domáhať sa jeho rešpektovania (m. m. I. ÚS 22/03).

Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je

v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj III. ÚS 7/08).

Konaním súdu sa rozumie jeho procesný postup. Konanie súdu v súlade so zákonom musí vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať tak právo na súdnu ochranu. Súdne rozhodnutie, ktorým sa završuje poskytovanie súdnej ochrany, musí byť logickým a právnym vyústením doterajšieho priebehu a výsledkov konania, pri jeho vydaní musia byť zachované formálne a obsahové náležitosti s dôrazom na prvky zrozumiteľnosti, určítosti, jasnosti a súladu jeho skutkových i právnych dôvodov vo vzťahu k výroku. Procesný postup súdu pri konštituovaní i vecnej zmene rozhodnutia, ktorý nenachádza oporu v zákone, je preto potrebné považovať za závažnú vadu nenaplnujúcu materiálnu stránku práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces, ktorá v konečnom dôsledku objektívne bráni riadnemu (účinnému a efektívnemu) uplatneniu dôležitých procesných práv účastníkov konania slúžiacich na ochranu ich práv a oprávnených záujmov v občianskom súdnom konaní. Nemožno opomenúť, že procesný úkon účastníka súdneho konania, ktorý má podstatný vplyv na ďalšie súdne konanie je možné považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu. Ak je účastník konania z uplatnenia tohto procesného úkonu vylúčený alebo v značnej miere obmedzený (pri jeho uplatnení) v dôsledku nesprávneho postupu súdu, dochádza k stavu, kedy sa mu postupom súdu porušuje ústavné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

Teba zdôrazniť, že konanie pred súdom musí zabezpečiť pre účastníkov konania spravodlivú ochranu ich práv a záujmov (tzv. fair process). Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Občiansky súdny poriadok účastníkovi viaceré procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcich. Medzi základné práva účastníka konania patrí aj právo účastníka konania na predvídateľné rozhodnutie, ktorému zodpovedá predvídateľný zákonu zodpovedajúci spravodlivý proces.

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

Ak odvolací súd má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 214 ods. 1 O.s.p.). V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.). Odvolací súd sa týmito zákonnými ustanoveniami dôsledne neriadil.

V zmysle ustanovenia § 220 O.s.p. odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 219), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Z uvedených zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým záverom (zisteniam) a následne i k nesprávnym právnym záverom, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Pod opakovaním dôkazov sa rozumie opakovanie dôkazov už vykonaných súdom prvého stupňa, o výsledkoch správnosti ktorých ma odvolací pochybnosti. Pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (§ 122 O.s.p. a násl.). Pokiaľ ide o prejednávanú vec je potrebné uviesť, že v tejto súd prvého stupňa (m.i.) nariadil znalecké dokazovanie vypracovaním písomného znaleckého posudku (uznesením z 8. marca 2007 č.k. 7 C 138/2006-62) i výsluchom znalca MUDr. P. V. (č.l. 136 -141spisu).

Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd na základe znaleckého posudku, a to listiny (jej strany 14 a 18) dospel k svojim skutkovým zisteniam, na podklade ktorých uzavrel, že zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia o 40 násobok základného odškodnenia je neprimerané a za primerané je potrebné považovať jeho 10 násobné zvýšenie. Až z tohto dôkazu získal teda poznatky potrebné pre rozhodnutie, ktoré pred ním nezískal súd prvého stupňa (čo podľa odvolacieho súdu zakladá opodstatnenosť odvolacieho dôvodu v zmysle § 205 ods. ods. 2 písm. d/ O.s.p. s konštatovaním o opomenutí

významných skutočností vyplývajúcich zo znaleckého posudku súdom prvého stupňa). To znamená, že odvolací súd zisťoval skutkové okolnosti prípadu vedúce k zmene skutkového stavu veci bez toho, aby to zodpovedalo zákonu predvídateľnému postupu - po nariadenom a vykonanom dokazovaní (resp. opakovaní dokazovania) na súdnom pojednávaní tak, aby bola žalobcovi vytvorená procesná možnosť zúčastniť sa pojednávania a bez toho, aby mu bolo umožnené vyjadriť sa k vykonanému dôkazu, zhrnúť jeho návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci. Odvolací súd ale pojednávanie – v rozpore s § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. – nenariadil a žalobcovi (ako účastníkovi konania) neumožnil realizáciu s tým spojených procesných práv – najmä vyjadriť sa k vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), zhrnúť svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci (§ 118 ods. 4 O.s.p.).

Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu. Je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k záveru o nedôvodnosti návrhu dospel len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad pri vydanení zmeňujúceho rozhodnutia nepostupoval, vec prejednal bez nariadenia pojednávania v zmysle § 214 ods. 2 O.s.p. (viď č. 1. 237 – 240 spisu) i keď pre uvedený postup neboli splnené zákonné podmienky. V dôsledku toho bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolací súd preto dospel k záveru, že konanie pred odvolacím je postihnuté procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Rozhodnutie, ktorému predchádzala niektorá z väd uvedená v § 237 O.s.p., nemôže byť považované za vecne správne a v tejto situácii ho možno označiť i za predčasné. Prax dovolacieho súdu je jednotná v tom, že pokiaľ sa v dovolacom konaní zistí (vyjde najavo) procesná vada uvedená v § 237 O.s.p., dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby posudzoval opodstatnenosť uplatnenia dovolacích dôvodov v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. (viď napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 186/2009, 2 Cdo 76/2009, 3 Cdo 34/2009, 4 Cdo 142/2009, 5 Cdo 146/2009). Vzhľadom na uvedené dovolaciemu súdu neprislúchalo zaoberať sa vecnou správnosťou

dovolaním napadnutého rozhodnutia, ďalšími dovolacími dôvodmi a uplatnenými dovolacími námietkami.

Procesná vada v zmysle § 237 O.s.p. zakladá vždy prípustnosť dovolania a je zároveň dôvodom (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 243b O.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ako od zrušovaného rozhodnutia závislé (§ 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) zrušil tiež výroky rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov konania a o náhrade trov štátu.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 19. januára 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta